

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: Siklóssy László

Cím: Bosco, a bűvész - Pesten

Forrás: Nemzeti Ujság

3n

(Hely)

1926. 1. 1.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

793.6

Hely

Idő

"1926"

Személy

Helyszám

Bosco, a bűvész — Pesten

Irtá: Siklóssy László

A száz év előtti Pest naiv közönsége ölelő karokkal fogadta azokat a modern mágusokat, akik elhozták személyük varázsát, generációk tudását és mindezt egy tündérmesevilág csodaszerűségében mutatták be. A biedermeier Pestnek szerencséje volt, mert ebben a műfajban nem vált szélhámosok áldozatává; ellenkezőleg a bűvészkedésnek, az u. n. modern mágiának két legklasszikusabb mesztérben gyönyörködhetett.

A kettő közül Bosco neve a népszerűbb. Bosco Bertalannak azonban az időben méltó versenytársa volt Döbler Lajos, úgy hogy ha Döblert német Bosconak nevezték, Bosco is elszívelhette az olasz Döbler elnevezést.

Az összehasonlítás izgathatta is úkapáinkat, akik 1830-ban egymásután láthatták Pesten ezt a két fenomént. Tíz év múlva, 1840-ben, Döbler ismét megjelent, mégpedig a Nemzeti Színház színpadán. A közönség lázasan várta a nagy művészt, akiről mindenki tudta, hogy csodái tudományos fizikai csodák, olyanok, amelyeket még a nagy Göthe is megbámult. Hallgassuk meg, hogy írt Döblerről 1840-ben a pesti német társasági lap, mely a „Der Spiegel für Kunst, Eleganz und Mode“ nevet viselte.

„Tíz éve, hogy az ifju Döbler kemény harcának voltunk tanúi Pest és Buda testvérvárosokban. Egy félelmetes rivális, a híres Bosco versenyzett vele a publikum kegyéért. És ha a fiatal művész egyben és másban győzedelmes maradt is, egészben véve mégsem tudott megküzdeni tapasztaltabb ellenfelével. Tíz év hosszú idő! Ám nézzék meg hölgyeim Döblert, ezt a viruló fiatalembert és kételkedni fognak abban, hogy ez az ember már tíz év előtt is szerepet játszott. Vajjon itt is varázslattal van dolgunk? Személyében ugyanaz ő, de mily nagyot fejlődött művészete! Ó ma a világ legnagyobb eszkamotörje! Már megjelenése is — pompásan és satásosan elrendezett laboratóriumában — a legnagyobb szenzációt keltette.“ Zugó éljenkiáltások közt jelent meg, majd elsütött egy pisztolyt s ime, mintegy varázsütésre, gyertyák szá-

zai gyulladtak ki. E gyertyák világánál vitte végbe megmagyarázhatatlan mutatványait, oly nemes gráciával, amely mindenkit megbűvölt. Órák, gyűrűk, zsebkendők engedelmeskedtek parancsszavának; ugyanabból a flakóból fehér bort, piros bort, vizet, tejet, pezsgőt öntött s a flakó alján megtalált egy elveszett zsebkendőt. Egy tyuk alól a legmulatságosabb módon egy mosónőt kotlatott ki

és így tovább. És végül jött a világhírű mutatvány:

Einz, zwei, drei,
Sträuschen herbei!

Hogyan hozhatta össze ez az ember azt a sok száz természetes virágcsokrot egy kalap alá? És milyen bőkezűséggel osztogatta ezeket a csokrokat. Egyik-másik néző két-három csokorhoz is jutott, ami igazán megérte a belépődíjat.

Hogyan hozhatta össze mindezt *egy kalap alá* a bűvész, kérdi az egykoru kolléga. Ma ezt már többen tudják, mint ezelőtt száz évvel. Titkok elárulásával azonban nem foglalkozom; hiszen minden elárult titok egy csomó szétfoszlott illúziót jelent. Annyit azonban elárulhatok, hogy az „egy kalap alá hozás“ szokásmondása derék bűvészeink mesterségéből ered. De még valamit magyaráz meg ez a mutatvány: Jókai egy novellás kötetének a címét, amely így hangzik: *Még egy csokrot!*

Döbler és Bosco u. i. az ő virágcsodáikkal tudták igazán fascinálni közönségüket. Noch ein Sträuschen! Noch ein Sträuschen! — mondja a művész és kiáltja a közönség. A népszerű mondást szójátékszerűleg alkalmazták a híres zeneszerző Strauss-család Pestre látogató tagjaira. Jókai Mór pedig, aki Boscoról az ötvenes években ötletes verset is írt, egy kötetének élére helyezte.

E nagy sikerek szép vagyonhoz juttatták Döblert, aki 1847-ben visszavonult a színpadtól, gazdálkodott, polgármesterkedett, melleleg damaszkuszi mintára kar-

dokat vésett, mig nem 1864-ben elköltözött az élők sorából.

Ha Döbler, a német Boscot, a tudomány tette bűvésszé, a turini születésű

igazi Boscot, Bosco Bertalant a véletlen. Döhler kardokat dekorált, Bosco karddal dekorálta magát. Katonai pályára lépven, csakhamar híres vívóvá fejlődött. Napoleon hadában Oroszországban fogságba esett. Súlyos lándzsaszurással maradt a csatatéren. Megsebesítője, egy kozáktiszt, hozzálátott az elesettnek vélt katona kifosztásához. Bosco halottnak is tetette magát, kifosztatása közben azonban nem mulasztotta el teljesen kiüríteni a nála gazdagabb halottrabló zsebet. Mint hadifogoly került Szibériába, ahol tizennyolc hónapot töltött. Az ezermesterség elviselhetővé tette fogságát, sőt módjában volt még bajtársain is segíteni. A tolbolski kormányzó is, híret vette Bosco ügyességének és egy estélyen alkalmat adott neki művészete bemutatására. A bűvész előadás közben szép csendesen összegyűjtötte az összes előkelőségek zseboráit, amelyeket természetesen később visszaszolgáltatótt.

Mint cserefogoly került vissza Európába, ahol folytonos mutatványos utazások között töltötte életét. Pesten, amint említettem, 1830-ban járt először, de igazi furórét 1846-ban keltett.

Március legelején hajózott le Pestre. A hajón — már csak unalomból is — bűvészkedett. Egy utasnak pl. harminc duká-

tot adott a kezébe; az elkezdte számolni; egyszerre csak negyven lett belőle; újra számolta: már csak tizenöt volt; még egyszer meg akarta számolni: már eltűnt valamennyi.

Majd ugyancsak a hajón odalépett egy cseh kereskedőhöz és megkérte, huzza le ujjáról briliánsgyűrűjét, vegye kezébe az egyidejűleg átnyujtott dobozt és a gyűrűt dobja a vízbe. A kereskedő szabadkozott. „*Mack Sie keine Umstand*“, — mondotta Bosco az egykoru feljegyzés szerint — *werf sie in Wasser!*“ A kereskedő végre is engedelmeskedett. A gyűrű a vízbe loccsant. A kereskedő savanyu arocal nézett utána, majd Bosco felhívására kinyitotta a dobozt: a gyűrű, imé, ott volt!

Bosco tehát Pesten volt. Szerette volna kibérelni a Redoute kistermét: le volt foglalva egész márciusra. A világhíres művész nem tudott helyiséget találni. „Majd varázsol egyet magának“, mondták az emberek, de erre már nem volt alkalmas a varázspálca. Az idő mulott. Bosco előkelő társaságokban ragyogtatta művészetét s ezenközben városzerte bőkezűen üzte mókáit. Megtörtént pl., hogy a váci utcái korzón a szeméteprő asszony egy csomó aranyra bukkant; alig kezdett a kincsben gyönyörködni, egy uriember lépett melléje és megkérdezte: miért tartja ezt a szemetet a kezében? És valóban az volt. Egy izben a Kaszinóban ebédelt. Megebédelt. Ebéd után társai rémületére lenyelte a kést, kanalat, villát, tányért és asztalkendőt. Szomszédai ijedten

tűntek el, — mondja az egykoru tudósítás — nehogy őket is elnyelje.

Mudtak a hetek és Bosconak még mindig nem volt helyisége. Most már a Nemzeti Színházra pályázott, amely hajlandó lett volna belemmi a dolgoba; ha Bosco francia vagy olasz nyelven tartja meg előadását. Bosco azonban ragaszkodott hozzá, hogy ő németül beszél. Igaz, hogy minden előadását — rendszerint a Döbleréhez hasonló valamely dörgedelmes megnyitással — így kezdte meg:

— Spiriti miei obedite!

Ez eddig olaszul volt. A szellemeket, ugylátszik, olaszul kellett engedelmesre felszólítani, a közönséghez azonban németül kellett beszélni. De miért éppen németül? Miért akart Bosco, az olasz ember, a veterán francia katona minden áron németül beszélni, mikor nem is német földön járt legtöbbit. *Azért, mert németül tudott a legkevésbé!* Valóságban nem is, csak formailag volt az német nyelv. Keveréke volt az mindenféle furcsaságnak. Eppen ez kellett a közönségnek: nevetett rajta! De ez kellett Bosconak is, mert tudvalévő, hogy minden bűvésznek kitűnő színésznek is kell lennie. El kell tudnia terelnie a figyelmet önmagáról. Az ő hibrid keverék nyelve kitűnően bevált, mint kísérfője és palástolója trükkjeinek. A Nemzeti Színház végre is átadta helyiségeit néhány matinéra, amelyek falrengető siker mellett zajlottak le.